

САСТАНАК ПОЛИТБИРОА ЦК КПЈ 31. АВГУСТА 1941. ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

У низу састанака који су одржани у току јула и августа 1941. године у Београду, значајно место заузима састанак Политбироа ЦК КПЈ од 31. августа 1941. године. Овај састанак је одржан у време када су народи Југославије, после двомесечне херојске борбе постигли прве значајне успехе. Од наоружаних група из првих дана устанка, израстале су кроз свакодневне оружане борбе чете и одреди. Распламсавале су се партизанске акције, диверзије и саботаже. Стварале су се прве веће слободне територије. Народ је све више схватао борбу као једини начин опстанка. Из дана у дан био јој је све ближи и у њој је налазио смисао живота. Једни успеси доводили су до других још већих, још значајнијих. У немогућности да постојећим снагама укочи даљи развој устанка, непријатељ је довлачио нове снаге. Само у Београд су стигла у току августа месеца три нова пука немачких војника. Сва настојања окупатора да оружаном силом угуши распламсалу народноослободилачку борбу остала су без успеха. Ни појачани терор над невиним становништвом није помогао. Напротив, устанак се из дана у дан све више ширио и јачао. Партија је на платформи доследне оружане борбе против окупатора окупљала све већи број родољуба.

Настојања КПЈ да за борбу против окупатора придобије што већи део представника разних грађанских странака и група већином нису уродила плодом. Сем хршћанских социјалиста, дела „Сокола“ и Аудске странке у Словенији и левог крила демократске странке др Ивана Рибара, које су се одазвале позиву Партије за борбу, сви остали грађански политичари или су показали крајњу пасивност, или су се ставили у

службу окупатора. Насупрот оваквом ставу и колебљивости представника разних странака и група, један део њиховог нижег руководства и чланства био је за борбу, тако да је од самог почетка устанка постепено улазио у партизанске одреде, активно помагао и сарађивао на развоју оружане борбе.

Покушај да се оствари сарадња са земљорадницима Драгољуба Јовановића није успео, и поред тога што се Драгољуб Јовановић на састанку са другом Титом изјашњавао за борбу и признавао руководећу улогу КПЈ у тој борби.

Од почетка устанка група официра са Дражом Михајловићем на челу представљала је знатне сметње у борби Партије на развијању општенародног устанка. Политичке концепције ове групе биле су идентичне концепцијама избегличке владе у Лондону. Покрет Драже Михајловића представљао је покушај буржоазије да очува своје владајуће позиције путем спречавања покретања народних маса на устанак, под руководством КПЈ, у борбу за национално и социјално ослобођење. Четници су се декларативно изјашњавали за борбу против окупатора, али да за то „још није време“, да треба „чекати“ док се питање победника реши на светским фронтима. Смисао оваквих ставова био је КПЈ јасан још од првих покушаја њихових представника да утичу на руководство народног устанка да прекине са оружаном борбом. То се јасно види из излагања представника Драже Михајловића на састанку који је одржан у Београду између четника и партизана по питању заједничке сарадње: „... Сматрамо да још није време за крупније акције. Сада треба чинити припреме, па кад буду потучени

на Источном фронту и почну бежати одавде, онда ступити у дејство".¹

На истом састанку представници КПЈ изложили су ставове по свим питањима која се односе на оружану борбу, истичући: „... да од чекања, дотле док окупатори хараче по нашој земљи нема српски народ никакве користи. Да је наша Партија подигла барјак устанка за национално ослобођење и неће га испустити све дотле док се коначно не обрачуна са фашистичким окупаторима и свим њиховим слугама. Наша Партија хоће заједничку сарадњу са свим родољубима, али не по цену одустајања од акција, него да резултат тих преговора и сарадње буду још јаче и још чешће акције, да би што пре отерали непријатеља из земље“.²

Док је тако Партија улагала велике напоре за даље развијање и јачање народноослободилачког фронта као основне политичке базе оружане борбе, окупатор и његови домаћи сарадници настојали су да окупе све реакционарне елементе у земљи за борбу против народноослободилачког покрета, јер њихове снаге у Југославији нису биле довољне за успешно супротстављање борбеном расположењу маса и херојству бораца народноослободилачких одреда. Користећи се претходним искуством, стеченим на овом послу, окупатор је поступио у Србији слично као у Хрватској априла 1941. године. Наименовао је маршонетску владу Милана Недића 29. августа 1941. године са седиштем у Београду. Тако се поред Павелића, Натлачена, Косте Пећанца и других, још један непријатељ народа ставио у службу окупатора под паролом „заштите српства“. Сва настојања и махинације окупатора да помоћу разних издајника угуши отпор народа остала су без успеха. Народнаослободилачка борба у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, Хрватској и Словенији постигла је у првим месецима борбе значајне успехе и створила солидну базу за даљи успешан развој народноослободилачког рата и народне револуције.

Док је народноослободилачка борба у Србији, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Кордуну, Банији и Лици постигла

у првим месецима значајне успехе, у Македонији у то време није било оружане акција. „Поред свих објективних тешкоћа које је требало савладати у припремама и организацији устанка, у Македонији је Партија морала да води упорну и дуготрајну борбу за савлађивање кризе у партијској организацији која је настала услед мјешања руководства бугарске Комунистичке партије и издајничког држања тадашњег секретара ПК КПЈ за Македонију Методија Шаторова — Шарла“.³ Шаторов је априла месеца 1941. године, приликом путовања у Софију, прикључио партијску организацију Македоније бугарској Комунистичкој партији и то уз пуну подршку руководства бугарске партије, која је сматрала да је окупација већег дела Македоније од стране Бугарске и њено припајање бугарској држави, довољан разлог да се македонска партијска организација отцепи од КПЈ и припоји КПБ. Спроводећи политику бугарске партије, која је сматрала да у Бугарској и Македонији нема услова за оружану борбу, Шаторов је одбио да спроводи одлуке ЦК КПЈ о припремама за оружани устанак. Одбио је да раздели проглас ЦК КПЈ од 22. јула 1941. године. Дао је директиву о предаји оружја окупатору и није хтео да дође у Београд да поднесе извештај ЦК КПЈ. На основу таквог става Шаторова, кога је подржавао део ПК, а после извештаја о ситуацији у Македонији, који је почетком јула 1941. године поднео ЦК КПЈ Лазар Колишевски, ЦК је донео одлуку о искључењу Методија Шаторова из КПЈ. У писму од 24. јула 1941. године, друг Тито пише ПК КПЈ за Македонију о овој одлуци, као и о грешкама Методија Шаторова и о задацима који стоје пред комунистима Македоније.

У циљу спровођења задатака постављених у писму од 24. јула 1941. године, ЦК КПЈ шаље почетком августа у Македонију Драгана Павловића. По доласку у Скопље Павловић се састао са ПК-ом за Македонију и саопштио одлуку ЦК КПЈ о искључењу Шаторова из Партије. Са одлуком се сложио један члан ПК, док су остала два члана заједно са Шаторовим одбили да је приме

са мотивацијом да су одговорни пред ЦК Бугарске. За овакав став Шаторов је имао пуну подршку Петра Богданова, делегата ЦК Бугарске.⁴ Под таквим околностима Павловић је напустио Скопље и вратио се у Београд.

Брз развој оружаног устанка, ситуација настала у СКОЈ-у после пада једног дела руководства у руке непријатеља,⁵ стање у македонској партијској организацији, питање даљих покушаја укључивања у националноослободилачки фронт представника појединих странака, стварање марионетских влада типа Недића, — сва ова као и друга питања налагала су ЦК КПЈ да о њима продикутује и донесе одговарајуће одлуке.

По доласку Павловића у Београд, одржан је 31. августа 1941. године у Кумодрашкој улици 238 на Вождовцу,

у илегалном стану Ивана Милутиновића, састанак Политбироа ЦК КПЈ под руководством друга Тита. Састанку су, поред Тита (Валтер), присуствовали Александар Ранковић (Марко), Иван Милутиновић (Милутин), Иван Рибар Лола (Фишер) и Драган Павловић (Шила), који је том приликом поднео усмени извештај о ситуацији у Македонији. На истом састанку су поднели извештаје Иван Рибар Лола о омладини и Иван Милутиновић о финансијама. После свестране дискусије о извештајима и после усвајања истих, Политбиро ЦК КПЈ донео је важне одлуке по питању Македоније, омладине, народноослободилачког фронта и Главног штаба партизанских одреда.

У вези са ситуацијом у Македонији је решено: да се пошаље писмо ЦК Бу-

Зграда у Кумодрашкој улици бр. 238 у којој је одржана седница Политбироа ЦК КПЈ од 31. августа 1941.

L'immeuble au № 238 de la rue Kumodraška où a eu lieu la réunion du Politbureau du Comité Central du PCY le 31 août 1941.

31.VIII.41

1773

Prisutni: Valter, Marko, Milutin, Pišer

I) Makedonija: 1) Prima se do znanja izveštaj Šilje, s tim da da i pismen izveštaj, 2) Uputiti pismo CK B po pitanju položaja Mak. organizacije i saboterskog stava po pitanju akcija vedine P.K. Mak., 3) Uputiti pismo članovima K.F. u Mak. sa pozivom na akcije i razjašnjenjem neaktivnosti došadanjeg P.K., 4) Uputiti brzojav Djordju po pitanju Mak., 5) Šilja i još jedan sa strane Glav. Štaba partiz. odreda šalje se ponovo u Mak. da sprovede pisma za K.F.B. i članovima K.F. u Mak. i da organizuje partiz. odrede u Kumanovu i drugim mestima gde je moguće.

II) Omladina - Usvaja se izveštaj Pišera. 1) Popuniti biro CK SKOJ-a (posle pada Brka i Dušana) Milanom iz Srb., srkinjom i jednim novim iz Hrv. 2) Što pre izdati manifest jedinstvenog omladinskog fronta, 3) potvrđuju se odluke CK SKOJA o org. omladine u partiz odredima, 4) Dati nalog CK-u Hrv. da organizuje novi P.K. SKOJ-a usled pada došadanjeg.

III) Glavni Štab partiz. odreda - Najdalje do 15.IX. sazvat i veće Gl. Štaba sa članovima iz svih pokrajina.

IV) Sazvat i istovremeno proširenu sednicu CK.

V) Pitanje narodno-oslob. fronta - 1) S obzirom na obrazovanje marionetske vlade Nedića, P.K. Srb. ima izdati svoj proglas, 2) Da se razgovori po pitanju zajedničkog proglašenja sa ostalim grupacijama dovedu do kraja i izda proglas.

Факсимил прве стране записника са седнице Политбироа ЦК КПЈ од 31. августа 1941. (Архив за раднички покрет Југославије)

Le facsimilé de la première page du procès-verbal de la réunion du Politbureau du Comité Central du PCY le 31 août 1941.

гарске, члановима ПК Македоније са позивом на акције и разјашњењем неактивности Покрајинског комитета и телеграм Георги Димитрову (Борбу). Даље је решено, да се Павловић од стране Главног штаба партизанских одреда поново пошаље у Македонију са задатком да уручи писма Комунистичкој партији Бугарске и члановима КП у Македонији и да организује партизанске одреде у Куманову и другим местима где је то могуће.

По питању омладине одлучено је: да се попуни биро ЦК СКОЈ-а,⁶ изда манифест јединственог омладинског фронта; потврђене су одлуке ЦК СКОЈ-а о организацији омладине у партизанским одредима и дат је налог ЦК Хрватске да организује нови ПК СКОЈ-а, пошто је дотадашњи претрпео велике губитке.⁷

По питању народноослободилачког фронта је одлучено: да Покрајински комитет КПЈ за Србију изда проглас поводом образовања марионетске владе Милана Недића и да се разговори по питању заједничког прогласа са осталим странкама и групама доведу до краја и изда проглас. Даље је решено да се најдаље до 15. септембра 1941. године сазове саветовање Главног штаба партизанских одреда Југославије са члановима из свих покрајина и да се истовремено сазове проширена седница Централног комитета.

У низу постављених задатака, које је требало што пре извршити, издвајали су се по својој хитности и важности питање македонске партијске организације и саветовање Главног штаба партизанских одреда Југославије.

Победа револуционарне линије КПЈ у Македонији

У духу одлука Политбироа ЦК КПЈ од 31. августа 1941. године по питању македонске партијске организације, друг Тито је 4. септембра 1941. године послао телеграм Извршном комитету Комунистичке интернационале, у коме је изнео све грешке и антипартијску делатност. Шаторова и став бугарске партије у вези са македонском партијском организацијом. Ево дела телеграма који о томе говори: „Послали смо делегата у Македонију и Софију. Бугарски ЦК Партије подржава Шарла и каже да је Македонија припојена бугарској КП по налогу Коминтерне. Сматрамо неправилним такав поступак ЦК бугарске партије. Ми смо Шарла искључили из Партије због саботаже акција, због грубог кршења дисциплине, због харанге против руководства, због националног шовинизма итд. У Македонији до данас нема никаквих акција и партизанских одреда због таквог злочинског става. Ми шаљемо нашег делегата да

организује партизанске одреде, акције и даљи рад, а кривце ћемо ставити под наш ратни партизански суд. Молимо јавите нам да ли је тачно да је КП у Македонији заиста припојена Бугарској по вашем налогу. Сматрамо да то није добро, јер и бугарска партија слабо стоји са акцијама и везама пошто су њене везе разбијене“.⁸

Овим телеграмом ЦК КПЈ је јасно, доследно и принципијелно изнео свој став по питању Македоније, тражећи од Коминтерне да и она донесе одлуку и да да одговор да ли је по њеном налогу македонска партијска организација припојена бугарској партији.

После депеше Коминтерни друг Тито је 6. септембра 1941. године у име ЦК КПЈ послао писмо ЦК Бугарске у којем је истакао грешке Шаторова, неактивност ПК за Македонију и одговорност ЦК Бугарске за стање које је настало у партијској организацији Македоније. У

писму се о одговорности ЦК Бугарске каже: „Сматрамо да није било правилно са ваше стране што се нисте повезали са нама, што сте решавали питање македонске партијске организације без нас, што још и сада дајете подршке Шарлу. То питање се могло решити другарски, без потреса у тој организацији. Зар фашистичка освајања могу бити повод за проширење једне братске Комунистичке партије, а не потреба стварне, успешне организације народне борбе, добре везе и континуитета у раду?“⁹

Како је већина ПК Македоније одбила да прими одлуку ЦК КПЈ о искључењу Шаторова из Партије и солидарисала се са њим, и почела да искључује из Партије поједине истакнуте комунисте који су се највише залагали за остварење настојања КПЈ да и у Македонији дође до оружане борбе, ЦК КПЈ је донео одлуку о суспендовању читавог Покрајинског комитета КПЈ за Македонију и о формирању новог. О овој одлуци у отвореном писму македонским комунистима од 6. септембра 1941. године, ЦК КПЈ обавештава партијско чланство у Македонији, позивајући га: „Прегните на рад и надокнадите оно што сте пропустили не вашом кривњом већ кривњом неколико саботера“.¹⁰ Ово писмо је много допринело у даљем мобилисању партијског чланства у борби за победу револуционарне линије КПЈ.

Због инсистирања ЦК КПЈ да се у интересу даље борбе против окупатора реши питање Македоније, Коминтерна је крајем августа 1941. године донела одлуку, којом партијска организација у Македонији остаје под руководством ЦК КПЈ. У одлуци се каже: „Македонија да буде код Југославије по разлозима практичним и целисходним. Основна борба се сада води против немачких и талијанских окупатора и њихових агената. Главно средство борбе сада је партизански покрет. Овај покрет се сада развија на југословенској територији и под руководством Југославије. Српска Македонија (неправилан назив за Вардарску Македонију — п. п.), треба да постане једна база овог покрета, која дезорганизује позадину Немачке и Италије на Балкану“.¹¹

У овој одлуци Коминтерне не само што нема осуде поступка ЦК Бугарске и контрареволуционарне делатности Шаторова, већ се и не заузима довољно јасан став по питању руковођења македонском партијском организацијом. Остајање партијске организације Македоније под руководством ЦК КПЈ у овој одлуци Коминтерне не мотивише се принципијелним разлозима, већ „разлозима практичним и целисходним“. После ове одлуке која је дошла преко ЦК Бугарске, Шаторов је предао руководство пуномоћнику ЦК КПЈ.

У писму ЦК Бугарске, упућеном Централном комитету КПЈ поводом одлуке Коминтерне, каже се: „Ми се без резерве слажемо са решењем Ки. Предлажемо македонским друговима безусловно придржавање, неодложно успостављање везе са Југославијом и активно спровођење решења под руководством Југославије“¹².

Одлучним и принципијелним ставовима ЦК КПЈ и упорном борбом партијског чланства, у Македонији је победила револуционарна линија КПЈ. Смењено је дотадашње руководство на челу са Шаторовом и изабран је крајем септембра 1941. године нови ПК за Македонију у који су ушли: Лазар Колишевски (секретар), Мара Нацева, Борко Талески, Благој Минков и Вера Ацева. Нови ПК је предузео све мере за испуњење задатака постављених од ЦК КПЈ и приступио одмах учвршћивању партијских организација и формирању војних штабова. Крајем септембра нови ПК Македоније упутио је директивно писмо члановима Партије и СКОЈ-а и симпатизерима са речима: „Другови, у Македонији је било доста чекања. Зар један комунист може данас да седи скрштенних руку!“.

Тако је у Македонији победила револуционарна линија КПЈ. 11. октобра 1941. године прилепски и кумановски партизани су првим месецима испуњеним против фашистичких окупатора означили почетак оружаног устанка македонског народа, који се под руководством ЦК КПЈ придружно заједничкој борби југословенских народа.

Припреме за саветовање Главног штаба партизанских одреда Југославије

Непосредно после састанка, 31. августа, друг Тито извештава покрајинска руководства о одлуци Политбироа о сазивању војног и партијског саветовања. У писму ЦК-у Хрватске од 4. септембра 1941. године саопштава: „Ми ћемо за 14 дана одржати саветовање Врховног Штаба“.^{13, 14} У истом писму друг Тито пише: „Заједно са саветовањем одржаћемо проширену седницу Баће.¹⁵ Зато треба одмах обавестити Словенце да пошаљу Бевца¹⁶ и Франца¹⁷, а ви Брку¹⁸, Владу Шпанца¹⁹ и још једног из штаба. Тачан дан доласка и место јавићемо накнадно“. И даље: „Саветовање и седница одржаће се за 14 дана, али Бевц нека одмах дође овамо, јер нам овде треба и остаће овде. Нека набави избеглички докуменат²⁰, а друге ће добити овде. За седницу као и за саветовање нека се другови добро припреме како би дали тачну слику како фамилије²¹ тако и стања на бојном терену“.

Оружаним устанком као и припремама за саветовање, Главни штаб и ЦК на челу са другом Титом руководио је из Београда, где су услови за рад били врло тешки, с обзиром на прилике које су владале у окупираном Београду. Без обзира на све потешкоће Главни штаб је увек био у току догађаја, тако да је могао, наоко из Београда, да руководи оружаним устанком народа Југославије. Из Београда он врши припреме за једно од најзначајнијих саветовања у току револуције. Из порука покрајинским руководствомима јасно се види постепено и планско припремање саветовања под директним руководством друга Тита. У писму другу Темпу²² од 9. септембра 1941. године друг Тито пише: „Јавно сам у Загреб да се само повежу са босанским одредом, да команда и све остало стоји под руководством друга Тита. У писму другу Темпу²² од 9. септембра 1941. године друг Тито пише: „Јавно сам у Загреб да се само повежу са босанским одредом, да команда и све остало стоји под руководством друга Тита. То важи до тога времена када се буде састало главно вијећање штаба са изасланицима из свих области и тачно утврдило како општи план операција, тако и компетенције, расподелу

територије и структуру војних формација. У ту сврху ми позивамо за неколико дана то вијећање и проширену седницу Баће, да би се спремили за јесењу кампању. То ће бити ближе к теби, а где то ћемо ти накнадно јавити, јер ћеш требати да дођеш и ти са још једним из штаба и то треба да буде стручњак...“

За одлазак на вијећање требаш бити спреман па ће и другови из Загреба доћи поред тебе и онда ћете заједно. Одредите једну чету тузланског одреда која мора да вам осигура прелаз преко воде.²³ Дан одласка ћемо јавити“.²⁴

Да је много пре саветовања предвиђено да се оно одржи на територији западне Србије, јасно се види из поруке друга Тита Темпу, кад каже: „Савјетовање ћемо одржати ближе к теби“ и „одредите једну чету тузланског одреда која мора да вам осигура прелаз преко воде“.

Првобитно је било предвиђено да се саветовање одржи средином септембра 1941. године, али је из објективних разлога било за извесно време одложено, јер је претходно требало извршити припреме за излазак чланова ЦК и Главног штаба из Београда на слободну територију.

О одлагању саветовања за извесно време друг Тито обавештава руководство Хрватске, и у писму другу Брки од 12. септембра 1941. године саопштава: „Ваш долазак тамо где ћемо се састати мора се на пар дана одложити, јер нема смисла да чекате негде на нас сада када се мора стално бити у контакту са организацијама и штабовима. Успели смо тако да порушимо саобраћај да сада ни сами не можемо путовати и зато ће нам требати мало више времена за тај пут. У вези са вашим путем ви ћете се морати обратити Темпу, који ће онда заједно са вама да пође на пут помоћу тамошњих партизана који ће осигурати све што треба“.²⁵

Издазак ЦК КПЈ и Главног штаба на слободну територију

После активног и интензивног рада на развоју и руковођењу устанком, ЦК КПЈ на састанку у Кумодрашкој улици на Вождовцу доноси одлуку о изласку на слободну територију. О овој одлуци друг Тито каже: „Ми смо ријешили да изиђемо ван, на терен, у непосредну средину народа, да заједно са њим раме уз раме, дјелимо сва зла и све патње“.

Неколико дана после донесене одлуке, 16. септембра 1941. године, друг Тито са другарицом Даворијанком Пауновић Зденком, у пратњи Јаше Рајтера, Веселинке Малинске и попа Милутиновића²⁶ напушта Београд на путу за слободну територију и возом преко Сталаћа и Ужичке Пожеге стиже на слободну територију 18. септембра 1941. године, у место Робаје. Ускоро је друг Тито прешао у место Столице крај Крушња и сместио се у такозваној „жутој кући“, стану бившег директора, која се налазила на самој цести испод рудника Столице.

Два дана касније 18. септембра 1941. године у три сата после подне излазе на слободну територију и другови: Александар Ранковић, Иван Милутиновић, Иво Рибар Лола. Сви су били обучени у сељачка одела. Како је било упадљиво да сви путују у истим оделима, вратили су се и Иван Милутиновић је обукао цивилно одело. Помоћу одређених другова пребацили су се преко Чукарице и Жаркова даље на слободну територију.

Отишли су средином септембра 1941. године из Београда, окупираног, али никад покороног, руководиоци Партије и народноослободилачког рата. Отишли су у народ да заједно са њим, како каже друг Тито, деле „сва зла и све патње“, али и све радости победа, да би се после четворогодишњих херојских борби и битака, победоносно вратили октобра 1944. године у слободарски Београд.

НАПОМЕНЕ

¹ Архив ЦК СКЈ, докуменат бр. 1776/1 2—4.

² Исто.

³ П. Морача *Ослободилачки рат и револуција народа Југославије 1941—1945*, Београд, 1961. — 23.

⁴ За време боравка у Скопљу Павловић је настојао да ступи у контакт са Богдановим и да му саопшти одлуку ЦК КПЈ, међутим, ова настојања се нису испунила све до 17. августа 1941. године. Тога дана је одржана Покрајинска партијска конференција за Македонију, којој је присуствовао и Богданов. Том приликом се Павловић састао са Богдановим, и то после конференције јер му пре ње није било омогућено да са њим разговара. Тада је у разговору Богданов казао: „Постоји одобрење од друга Димитрова о прикључењу македонске организације Бугарској Партији“ и да „није било неактивности и грешака, сем одлуке о предаји оружја“, а и то изгледа не држи великом грешком. (Драган Павловић

— извештај ЦК КПЈ од 28. августа). Исто ово речено је средином августа у Софији Лазару Колиншевском приликом уручивања писма ЦК КПЈ од 24. јула 1941. године бугарском ЦК-у.

⁵ Августа месеца 1941. године непријатељ је ухапсио чланове бироа ЦК СКОЈ-а Јову Стојисављевића Брку, стрељан на Бањици 17. октобра 1941. године и Ратка Митровића Душана, стрељан 1942. године, издајнички се држао у затвору. Нанео огромне штете организацијама КПЈ и СКОЈ-а.

⁶ Одлуком Политбироа ЦК КПЈ од 31. VIII 1941. године у биро ЦК СКОЈ-а уместо ухапшених Милана Стојисављевића Брке и Ратка Митровића Душана ушли су: Миле Радосављевић Милан, погинуо 1943. године и Љубинка Милосављевић Српкиња секретар ПК СКОЈ-а за Србију.

⁷ Усташка полиција је у Загребу 19. августа 1941. године, уз помоћ шпијуна Ивана Мајерхолда, ухапсила секретара ПК СКОЈ-а

Хрватске и члана бироа ЦК СКОЈ-а Јожу Влаховића када се враћао са једног састанка. У затвору је страшно мучен, али није ништа одао. Стрељан је крајем септембра 1941. године. Истог дана, одмах после састанка са Јожом Влаховићем пао је у руке усташким агентима и Раде Влаков организациони секретар ПК СКОЈ-а за Хрватску.

⁸ Архив ЦК КПЈ, том VII, докуменат бр. 17.

⁹ Исто, док. 18.

¹⁰ Исто, док. 19.

¹¹ Исто, док. 20.

¹² Исто, док. 21.

¹³ Ово је изгледа једини докуменат у којем се Врховни штаб помиње пре званичне промене назива. Познато је да је на саветовању Главног штаба партизанских одреда Југославије одржаног у Столицама 26. IX 1941. године одлучено да се главни Штаб преименује у Врховни штаб.

¹⁴ Архив ЦК СКЈ докуменат бр. 1774.

¹⁵ Баћа — Централни комитет КПЈ.

¹⁶ Едвард Кардељ — Бевц.

¹⁷ Франц Лескошек — Лука, члан Политбироа ЦК КПЈ, руководиоца војне комисије при ЦК-у КП Словеније (од маја 1941. го-

дине) и командант Главног штаба партизанских одреда Словеније (од 22. јуна 1941. године).

¹⁸ Раде Кончар — Брка, народни херој, члан Политбироа ЦК КПЈ и политички секретар ЦК КП Хрватске, ухваћен од италијанских фашиста у Сплиту и стрељан на Шубићевцу у Шибенику 22. маја 1941. године.

¹⁹ Владимир Поповић — Шпанац.

²⁰ Легитимација коју су добијали сви они који су из осталих крајева Југославије протеривани у Србију.

²¹ Партијска организација.

²² Светозар Вукмановић — Темпо. Одлучком Политбироа ЦК КПЈ од 4. јуна 1941. године, упућен као опуномоћеник ЦК КПЈ у Сарајево са задатком да ради на организацији и руковођењу оружаном борбом у Босни и Херцеговини.

²³ Односи се на реку Дрину.

²⁴ Архив ЦК СКЈ, докуменат бр. 1775.

²⁵ Исто, док. 1777.

²⁶ Рибникарев пријатељ, набавио четничке легитимације другу Титу и другима из пратње за излазак на слободну територију. Убијен од четника Боже Ђосовића, тзв. Јаворског.

REUNION DU BUREAU POLITIQUE DU CC DU PCY DU 31 AOUT 1941

P. KACAVENDA

La réunion du Bureau politique du Comité Central du PCY du 31 août 1941 est une réunion des plus importantes tenues durant le séjour du Comité Central et de l'Etat-major des détachements de partisans de Yougoslavie à Belgrade, du mois de mai à la mi-septembre de l'année 1941.

Le développement rapide de l'insurrection armée, la situation dans le Parti communiste macédonien; la situation créée dans l'Union des jeunes communistes de Yougoslavie après qu'une partie de sa direction tomba entre les mains de l'ennemi, les pourparlers

en suspens avec d'autres partis et groupes en vue de la publication d'une proclamation commune, la création du gouvernement fantoche de Milan Nedić et autres questions qui exigeaient du Comité Central du PCY d'en discuter et d'en prendre des décisions appropriées.

Le 31 août 1941 le Bureau politique du Comité Central a pris sur toutes ces questions des décisions très importantes qui étaient la base du succès de la Lutte de Libération Nationale et de la révolution populaire.

